

9 клас

Українська література

Стрембицька Л.А.

Повчальний характер і
художні особливості збірки
«Байки Харківські».
«Бджола та Шершень».

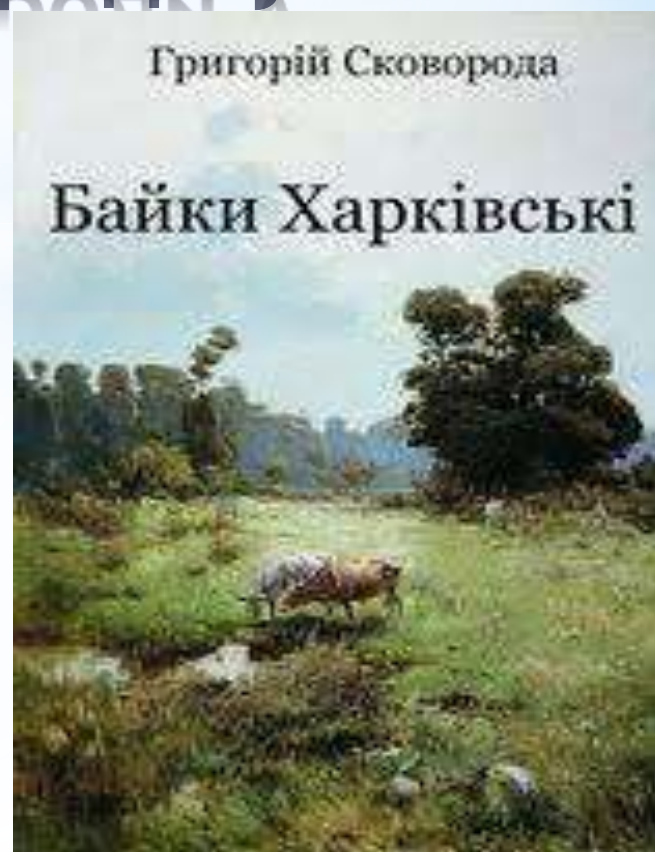

Григорій Савич
Сковорода -
батько
української
байки.
Він - перший
український
байкар, який
зробив байку
самостійним
жанром.

Великий філософ вважав, що вона у
«смішній своїй шкаралупі» містить
зерно істини.

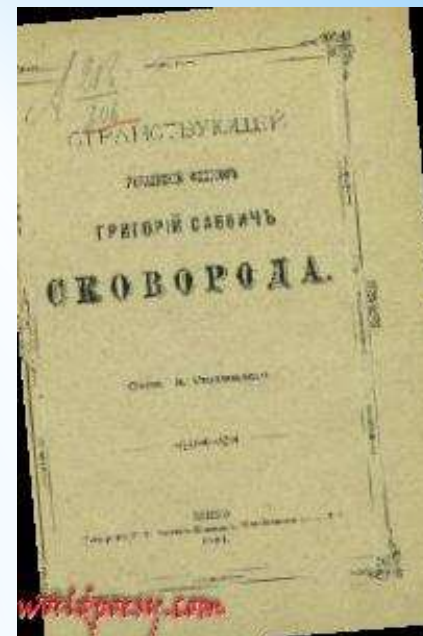
Цикл «Байки Харківські»
створювався у 60-70-х роках
XVIII століття під час
перебування Сковороди у
с.Бабаях на
Харківщині.

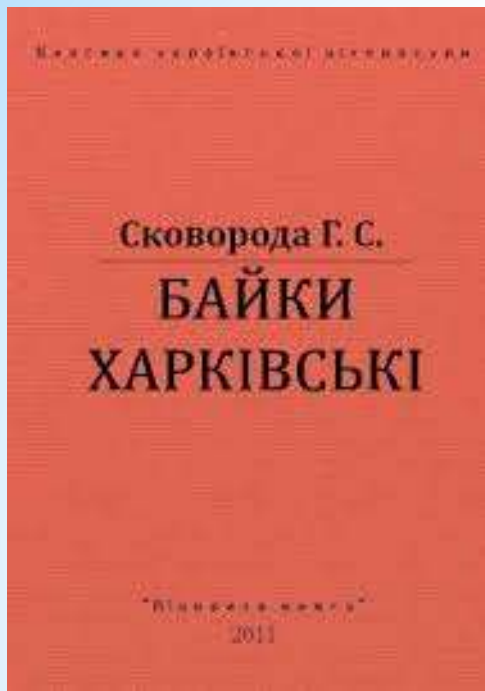
Збірка укладена
1774 р.

Збірку «Басні Харківськія»

Сковорода присвятив
колезькому реєстратору із міста
Острогозька **П.Ф.Панкову**,
напевне розуміючи, що ця
освічена людина зуміє їх
зберегти і поширити в рукописах
серед шанувальників його
слова.

У збірку увійшло **30** невеликих за обсягом, але глибоких за суттю байок.

Байка, на думку Сковороди, сверху «ничто», «ложь», а всередині - «чтось», «істина».

Тематика байок:

- ідея «сродної праці»;
- розкриття моральних чеснот і вад особистості;
- розкриття ролі Святого Письма та праці в житті людини.

Ознаки байок Г.Сковороди:

- написані прозою;
- побудовані на діалогах і контрастах;
- мають полемічний характер;
- стислі та динамічні;
- мають сатиричну спрямованість;
- перевага надається другій частині - моралі.

Будова байок:

- **фабула** (коротка розповідь, де діють переважно алегоричні персонажі - звірі, птахи, комахи, явища природи, предмети, іноді люди);
- **мораль** («сила»).

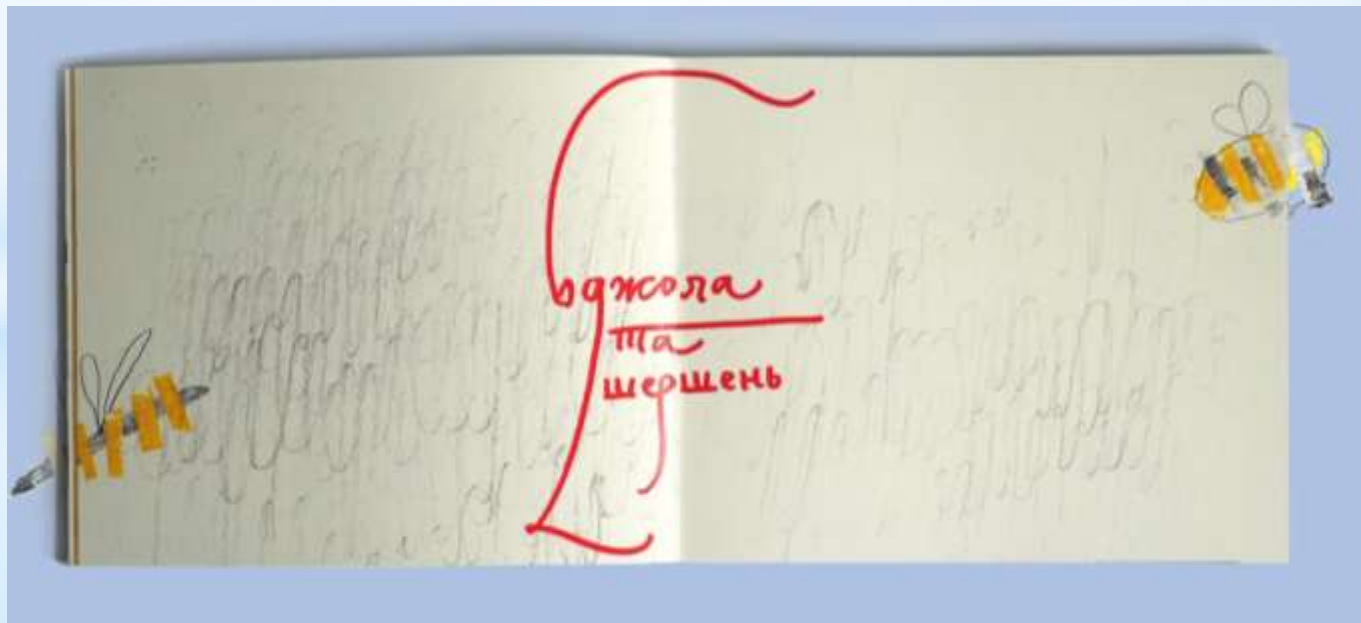

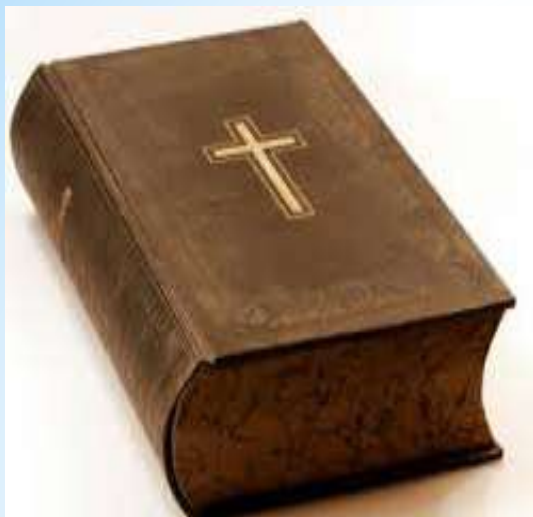
Проблематика збірки:

- необхідність праці для оновлення людей і їхнього життя («Змія і Буфон»);
- оспівування наполегливості, сили волі, працелюбності, засудження лінощів («Верблюд і Олень»);
- необхідність праці за природними нахилами («Бджола і Шершень»);
- висміювання розумової обмеженості («Жайворонки»);
- засудження чванства й самодурства панства («Голова і Тулуб»);
- відтворення істини й висловлення критичного ставлення до суспільних явищ («Олениця і Кабан»);
- протиставлення простоти й розуму, пихатості й глухості («Чиж і Щиглик»);
- ушляхення дружби, засудження лицемірства та хитрощів («Собака і Вовк»).

Г.Сковорода підніс вимогу самовдосконалення в ідеї «сродної праці», тобто такої праці, яка відповідає нахилам і здібностям людини.

Ідею «сродної праці» розвинув байкар в одній з найцікавіших своїх байок «Бджола та Шершень».

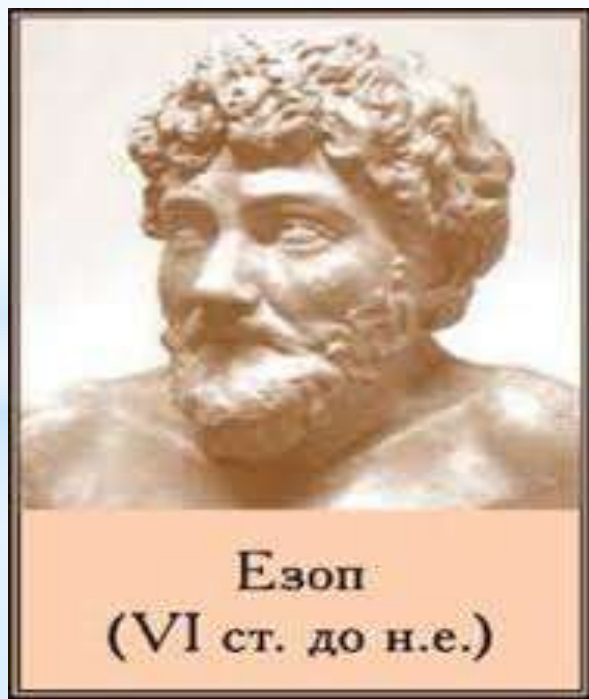

За будь-яких обставин поряд із Сковородою була «Єдина голубице моя» Біблія. Г. Сковорода зазначав, що народжений тлумачити Біблію, проте філософ неодноразово цитує Святе Письмо. На думку Сковороди: ким би не була людина, чим би вона не займалася, але **ідея добра і любові до ближнього** повинна домінувати в її серці.

Чимало сюжетів байок Сковороди цілком **оригінальні**, є також своєрідні варіації на вже відомі твори українських попередників, а деякі створено на **езопівські сюжети** («Жайворонки», «Гній і Діамант»).

Багатою є мова алегоричних творів письменника. Вона пересипана оригінальними авторськими афоризмами, народними прислів'ями та приказками, влучними художніми засобами.

Часто байки Сковороди фабулою нагадують народні казки. Та секрет успіху цих творів письменника не тільки в тому, що вони, за висловом І. Франка, «написані гарною, подекуди граціозною мовою», а й у позачасовій актуальності їх змісту та філософській проникливості автора.

Головний зміст байок Г. С. Сковороди полягає в проповіді високих етичних істин, осуді моральних аномалій, викритті негативних явищ у соціальному житті тієї епохи. Створенням серії байок, які відзначаються оригінальністю, високими ідейними та художніми якостями, Сковорода збагатив цей жанр.

Своїми байками автор
продовжив кращі світові
традиції цього жанру.

«Байки Харківські»
відбивали філософські
погляди Г. С. Сковороди і
створили ґрунт для сатири
майбутнього.

Домашнє завдання

Підготуватись до уроку виразного
читання творів Г.С.Сковороди

Дякую за увагу!